

Zapobieganie urazom i wypadkom wśród pracowników sprzątających

Sprzątanie to czynność wykonywana w każdym miejscu pracy. Sektor ten przeżywa rozwój, jako że na usługi sprzątania coraz powszechniej ogłaszane są przetargi. Choć istnieje sporo bardzo dużych dostawców tych usług, jednak w sektorze przeważają małe przedsiębiorstwa, z których wiele zatrudnia mniej niż 10 pracowników.

Sprzątanie jest ważnym zadaniem, które jeśli jest wykonane dobrze, może ograniczyć zagrożenia, na jakie narażone jest bezpieczeństwo i zdrowie pracowników, jak też obniżyć koszty ponoszone przez firmę, na przykład przez wydłużenie okresu użytkowania sprzętu i mebli biurowych lub utrzymanie powierzchni podłogowych w dobrym stanie. W branżach takich jak spożywcza i gastronomiczna, sprzątanie bez zachowania zasad bezpieczeństwa i zdrowia może doprowadzić firmę do poważnych kłopotów.

Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy opublikowała raport w sprawie zapobiegania urazom i wypadkom wśród pracowników sprzątających. Raport ten, udostępniony nieodpłatnie na stronie internetowej Agencji, omawia wyzwania w zakresie poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników sprzątających oraz analizuje działania, które zostały podjęte dla osiągnięcia tego celu.

Sprzątanie z zachowaniem zasad bezpieczeństwa i zdrowia – wyzwania

Tendencja do zlecania prac w zakresie sprzątania firmom zewnętrznym, wybieranym w przetargach rozstrzyganych wyłącznie na podstawie kryterium ceny powoduje, że firmy świadczące usługi sprzątania znajdują się pod silną presją redukcji kosztów. To może skutkować niedostatecznymi nakładami na szkolenia i inne działania związane z zarządzaniem, istotnymi dla ochrony pracowników. W związku z tym, że koszty pracy zazwyczaj stanowią największą część kosztów ponoszonych przez firmę sprzątającą, istnieje ryzyko, że pozbawieni skrupułów pracodawcy będą próbowali osiągnąć nieuczciwą przewagę w przetargach przez nielegalne działania w zakresie zatrudnienia, takie jak uchylanie się od opłacania pełnych kosztów ubezpieczeń społecznych lub nielegalne zatrudnianie pracowników.

Przeciwko takim praktykom podejmowane są różnorodne działania. Przykładem mogą być europejscy partnerzy społeczni w sektorze sprzątania przemysłowego, którzy przyjęli wspólne stanowisko w sprawie zatrudnienia i pracy nierejestrowanej, opublikowali wytyczne dotyczące bezpieczeństwa i zdrowia oraz podręcznik pt. „Wybrać najlepszą wartość”, promujący uwzględnianie kryterium jakości w przetargach.

Lekceważenie zagrożeń występujących w czasie pracy polegającej na sprzątaniu może prowadzić do zaniedbań co do efektywnego zarządzania bezpieczeństwem i zdrowiem w tym sektorze, na przykład przez nieudostępnianie odpowiedniego sprzętu

i szkoleń, z racji tego, że pracodawca nie uważa takiego zadania za istotne.

Najczęstsze zagrożenia i ich konsekwencje dla zdrowia

- ryzyko poślizgnięcia, potknięcia i upadku, w szczególności w trakcie prac związanych ze zmywaniem wodą,
- ryzyko zaburzeń w funkcjonowaniu układu mięśniowo-szkieletowego, na przykład w wyniku noszenia ciężarów lub wykonywania powtarzalnych czynności,
- narażenie na substancje niebezpieczne znajdujące się w środkach czyszczących.
- narażenie na substancje, z którymi dochodzi do kontaktu w trakcie czyszczenia, a które niosą za sobą zagrożenie czynnikami biologicznymi, takimi jak na przykład pleśń czy wydaliny i wydzieliny ludzkie,
- zagrożenia psychospołeczne, w tym stres związany z pracą, przemoc i lobbings,
- ryzyko porażenia prądem w wyniku kontaktu ze sprzętem elektrycznym.

Najczęstsze problemy zdrowotne związane z pracą, spotykane u pracowników sprzątających obejmują:

- obrażenia w wyniku poślizgnięcia, potknięcia i upadku,
- zaburzenia w funkcjonowaniu układu mięśniowo-szkieletowego,

- stres związany z pracą, lęki i zaburzenia snu,
- choroby skóry, takie jak wyprysk kontaktowy i wyprysk skórny,
- choroby układu oddechowego, w tym astma,
- choroby sercowo-naczyniowe.

Sprzątanie w godzinach dziennych

Sprzątanie często odbywa się poza normalnymi godzinami pracy, nierzadko wczesnym rankiem, wieczorem lub nocą. Pracownicy mogą mieć umowę o pracę w niepełnym wymiarze czasu lub umowę tymczasową i często mogą wykonywać więcej niż jedną pracę. Taki model działania może przyczynić się do powstawania zagrożeń dla ich bezpieczeństwa i zdrowia. O ile w niektórych miejscach pracy sprzątanie nie może odbywać się w trakcie normalnych godzin pracy, to w dużej części z nich może mieć miejsce w tym czasie – zmiana taka bywa korzystna dla firmy sprzątającej, pracownika i klienta.

Przykładem może być szwedzka firma sprzątająca, która zaproponowała klientowi – dużej grupie bankowej – sprzątanie w ciągu dnia. Zostało ono wprowadzone po przeszkoleniu wszystkich pracowników w przedsiębiorstwie sprzątającym. Klient skorzystał na lepszej jakości usługi wynikającej z bezpośredniego kontaktu między klientem a osobą sprzątającą. Firma sprzątająca skorzystała na mniejszej rotacji personelu, ze względu na to, że pracownicy woleli pracę w ciągu dnia: zapewniała im ona większą satysfakcję i zyskali bezpieczniejsze i zdrowsze warunki jej wykonywania.

Ocena ryzyka zawodowego

Prace w zakresie sprzątania rzadko postrzegane są jako podstawowa działalność w przedsiębiorstwach. Może to prowadzić do braku świadomości na temat zagrożeń i ryzyka wiążącego się z tym procesem, a dalej – do nieodpowiedniego przeprowadzenia oceny ryzyka zawodowego i niewłaściwego zastosowania środków zapobiegawczych.

Ocena ryzyka zawodowego ma fundamentalne znaczenie dla bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy, a skuteczne zapobieganie można osiągnąć przyjmując pięcioetapowe podejście do oceny ryzyka:

- zidentyfikowanie zagrożeń i wskazanie osób zagrożonych,
- ocena zagrożeń i ich hierarchizacja,
- podjęcie decyzji w sprawie działań zapobiegawczych,
- podjęcie tych działań,
- monitorowanie i przegląd sytuacji w celu zapewnienia skuteczności środków zapobiegawczych¹.

W przypadku zlecenia prac w zakresie sprzątania firmom zewnętrznym mogą pojawić się dodatkowe trudności, ponieważ

Igor Banaszewski, Monika Wojtaszek. Praca przygotowana w ramach konkursu na plakat bezpieczeństwa w pracy, zorganizowanego przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

klient i firma sprzątająca powinni współdziałać w zakresie identyfikacji, wyeliminowania i kontrolowania zagrożeń.

Wnioski

Treść raportu można streścić następująco:

- wybierz usługę sprzątania według wartości, a nie ceny,
- przejdź na system sprzątania w godzinach dziennych,
- oceniaj osoby sprzątające i pracę, którą wykonują – nieprawidłowe wykonywanie przez nich pracy może firmę wiele kosztować,
- postrzegaj sprzątnie jako istotne zadanie, które niewłaściwie wykonane może narażać pracowników na szczególne zagrożenia i ryzyko,
- oceniaj zagrożenia, na jakie narażeni są pracownicy sprzątający, i wprowadzaj środki zapobiegawcze,
- wymieniaj informacje na temat bezpieczeństwa i zdrowia z odpowiednimi podmiotami, do których można zaliczyć firmę będącą klientem, firmę sprzątającą, właściciela budynku i samych pracowników.

Więcej informacji

Więcej informacji na temat raportów „Zapobieganie urazom i wypadkom wśród pracowników sprzątających” (*Preventing harm to cleaning workers*) oraz „Ryzyko związane z zatrudnieniem i zdrowie pracowników sprzątających” (*Employment risks and health in cleaning workers*) można znaleźć na stronie Agencji (<http://osha.europa.eu/en/publications/reports/TEWE09006ENC/view>).

Publikacje europejskich partnerów społecznych dotyczące sektora sprzątania, w tym wytyczne na temat jakości usług oraz podręcznik dotyczący zasad bezpieczeństwa i zdrowia w sektorze sprzątania biur, można znaleźć na stronie internetowej DG ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równości Szans Komisji Europejskiej (<http://ec.europa.eu/social/>).

¹ Factsheet 81, „Ocena ryzyka zawodowego – sposób na zdrowie i bezpieczne miejsce pracy” (<http://osha.europa.eu/publications/factsheets>).

Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, HISZPANIA
Tel.: +34 944794360, Faks: +34 944794383
E-mail: information@osha.europa.eu

